	Axborot manbalari (saytlar): 1. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi xukumat portali. 2. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. 3. http://ima.uz - Агентство интеллектуальной собственности при Министерстве юстиции Республики Узбекистан 4.https://mininnovation.uz - Министерство инновационного развития Республики Узбекистан 5.www.catback.ru - Научные статьи и учебные материалы по экономике 6.www.mail.tdiu.uz – Электронная библиотека ТДИУ 7.www.el.tfi.uz – Электронная библиотека ТФИ 8.www.economist.com 9.www.worldeconomics.com 10.www.tradingeconomics.com
7.	Fan dasturi Samarqand Iqtisodiyot va servis instituti o'quv-uslubiy kengashining 2024 yil -son bayonnomasi bilan ma'qullangan.
	Fan/modul uchun mas'ullar:
8.	**Artikova Sh.I.** – SamISI, "Raqamli iqtisodiyot" kafedrasi dotsenti v.b., iqtisodiyot fanlari falsafa doktori.
9.	**Taqrizchilar:** **Isxakova S.A.** – SamISI, "Raqamli iqtisodiyot" kafedrasi PhD, dotsenti **Ulug'murodova N.B.** – Sharof Rashidov nomidagi SamDU "Inson resurslarini boshqarish" kafedrasi dotsenti

7

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti rektori
M.E. Po'latov
2024 yil "29" avgust

Ro'yxatga olindi: №
2024 yil "29" avgust

INTEGRATSIYA VA IQTISODIY GLOBALLASHUV

O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	400000	– Biznes, boshqaruv va huquq
Ta'lim sohasi:	410000	– Biznes va boshqaruv
Ta'lim yo'nalishlari:	60411900	– Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar (mintaqalar va faoliyat turlari bo'yicha)

SAMARQAND-2024

Fan/modul kodi WOREC06	O'quv yili 2024-2025	Semestr 3	ECTS – Kreditlar 6
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 4

1.	Fan nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami: (soat)
	Jahon iqtisodiyoti	72	108	180

2. **I. Fanning mazmuni**

Fanni o'qitishdan maqsad - jahon xo'jaligi globallashuv va iqtisoidiy integratsiya jarayonlarining asosiy qonuniyatlari va tendensiyalarini, global va mintaqaviy iqtisodiyotning shakllanish va rivojlanish tendensiyalarini tahlil etish asosida O'zbekistonning jahon hamjamiyatiga integratsiyalashuvini chuqurlashtirish omillari va istiqbollarini o'rgatishdan iborat.

Fanning vazifasi - zamonaviy jahon iqtisodiyotining rivojlanish qonuniyatlari va tendensiyalarini, xalqaro iqtisodiy integratsiya jarayonlarining rivojlanish xususiyatlarini o'rganish; jahon mintaqalari mamlakatlarining o'zaro iqtisodiy bog'liqligining ziddiyatlari va muammolarini tahlil qilish; O'zbekiston iqtisodiyotining raqobatbardoshligini ko'tarish omillarini aniqlash qobiliyatini hosil qilishdan iborat.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. Integratsiya va iqtisodiy globallashuvning nazariy asoslari.

Globallashuv tushunchasi, uning mazmun-mohiyati. Globallashuvning ijobiy va salbiy jihatlari. "Iqtisodiy integratsiya" kategoriyasining mohiyati. Iqtisodchi olimlar tomonidan iqtisodiy integratsiya muammolarini tadqiq qilish. Xalqaro iqtisodiy integratsiya maktablari va xorijiy iqtisodiy konsepsiyalar.

2-mavzu. Jahon iqtisodiyotining globallashuvi.

Globallashuv zamonaviy jahon iqtisodiyoti rivojlanishidagi eng asosiy jarayon sifatida. Xalqaro iqtisodiy integratsiya . Global jarayonlarning milliy iqtisodiyot rivojlanishiga ta'siri. Xalqaro kapital migratsiyasi. Erkin savdo. Xususiylashtirish. Tashqi savdo siyosati.

3-mavzu. Hozirgi zamonning global muammolari

Global muammolarning mohiyati va asosiy turlari. Siyosiy va siyosiy-iqtisodiy muammolar. Tabiiy-iqtisodiy rivojlanish bilan bog'liq muammolar. Ijtimoiy muammolar. BMT, XMF, JST tashkilotlari. O'tish iqtisodiyotiga ega mamlakatlardagi iqtisodiy holatlar. Ochiq savdo siyosati. Chet el sarmoyalarining jalb etilishi.

4-mavzu. Global va mintaqaviy integratsiyaning mohiyati

Xalqaro iqtisodiy integratsiya ning mohiyati va uning dinamikasini belgilovchi omillar. Iqtisodiy integratsiya birlashmalari. Mintaqaviy Integratsiya ning asosiy bosqichlari va shakllari. Globallashuv va mintaqaviylashuv jarayonlarining o'zaro bog'liqligi.

5-mavzu. Integratsion jarayonlarning samaradorligi.

Bojxona ittifoqi va erkin savdo zonasida savdoni «tashkil etish» va «bekor qilish». Zamonaviy nazariyalardagi umumiy bozor. Investitsiya jarayonlarining roli. Savdo-iqtisodiy guruhlarga davlatlar qo'shilishining dinamik samarasi. Integratsion jarayonlarning iqtisodiy o'sishga ta'siri.

6-mavzu. Pul-valyuta integratsiyaning iqtisodiy asoslari.

Iqtisodiy va valyuta ittifoqining tashkil etilishi. Makroiqtisodiy monetar tahlil. Yagona valyutaga o'tish. Valyuta bozorlarining integratsiyasi. Valyuta zonalari. Moliyaviy integratsiya. Bank integratsiyasi.

7-mavzu. Yevropa ittifoqi: integratsiyaning xususiyatlari va uni tartibga solish mexanizmi

Yevropada integratsiya jarayonlarining rivojlanish bosqichlari. Yevropa Ittifoqining shakllanishi, yagona Yevropa akti, Maastrixt va Amsterdam shartnomalari. Yagona bojxona tarifi Yevropa Ittifoqining savdo siyosati vositasi sifatida.

8-mavzu. Shimoliy Amerika mintaqasida integratsion rivojlanish xususiyatlari

Shimoliy Amerikadagi integratsiyaning shartlari va xususiyatlari. Shimoliy Amerikadagi integratsiyaning boshqa mintaqalardagi integratsiya modellari bilan qiyosiy tahlili. NAFTA kelishuvining asosiy qoidalari. NAFTAning ijobiy va salbiy samaralari.

9-mavzu. Osiyo-Tinch Okeani inintaqasida iqtisodiy integratsion jarayonlar

Rivojlanayotgan davlatlarda integratsiya jarayonlarining umumiy xususiyatlari. OTOIH: faoliyat maqsadlari va yo'nalishlari. Tashkiliy tuzilmasi. OTOIH Forumi sammitlarida qabul qilingan asosiy qarorlar, xatti-harakatlarning Manila dasturi va ularning mintaqada o 'zaro integratsion munosabatlarni chuqurlashtirishdagi roli. OTOIHda savdo va investitsion erkinlashtirish: amalga oshirish yo'nalishlari va murakkabliklari hamda natijalari. Osiyo-Tinch okean mintaqasida integratsion jarayonlar xususiyatlari va strategiyasi.

10-mavzu. Afrika kontinentidagi integratsion jarayonlar

G'arbiy Afrikadagi iqtisodiy integratsiya. G'arbiy Afrikadavlatlarining iqtisodiy hamjanniyati (EKOVAS). EKOVAS tuzilishi, maqsadi, rivojlanishidagi asosiy muammolar. Markaziy Afrika davlatlari o'rtasidagi valyuta-iqtisodiy hamkorlik.

11-mavzu. MDH mamlakatlari miqyosidagi integratsion rivojlanish.

MDH mamlakatlarining jahon iqtisodiyotida tutgan o'rni. MDH doirasidagi integratsion munosabatlar muammolari va istiqbollari. MDH doirasida qabul qilingan muhim hujjatlar. O'zbekiston va MDH mamlakatlari o'rtasidagi integratsion munosabatlar dinamikasi va unga ta 'sir etuvchi omillar.

12-mavzu. Markaziy Osiyo mustaqil davlatlari global iqtisodiyotga integratsiyasi

Mintaqaviy barqarorlikni garovi. Tashqi va ichki xatarlar. Integratsiyani mustahkamlash yo'lida Markaziy Osiyo hamkorlik tashkiloti. Tashkilotning maqsad va vazifalari. Xavfsizlikni va hamkorlikni mustahkamlash yo'lida.

13-mavzu. O'zbekiston respublikasini xalqaro tashkilotlar bilan hamkorligi.

O'zbekiston Respublikasining jahon hamjamiyatiga integratsiyasi. Tashqi iqtisodiy faoliyatni erkinlashtirish. Jahon iqtisodiyotiga integratsiyalashuvida Shanxay mintaqaviy tashkilotining o'rni. Yaponiya mamlakati O'zbekistonni strategik hamkori va asosiy sarmoyadori.

14-mavzu. Butun jahon savdo tashkilotining hamkorlik siyosati.

Butun jahon savdo tashkilotiga a'zo bo'lishda chet eltajribasi. Tashkilot maqsad va tamoyillari. Butun jahon savdo tashkilotining tarkibi va vazifalari. Tashkilotga a'zolik. O'zbekiston Butun jahon savdo tashkilotiga integratsiyalashuvi.

15-mavzu. O'zbekistonda investitsiya siyosatini amalga oshirish yo'llari.

O'zbekistonning savdo va investitsiya siyosati. Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda xorijiy investitsiyalarning ahamiyati. Xalqaro kapital bozorida O'zbekistonning ishtiroki. Investitsiyalar jalb etishdagi ustuvor yo'nalishlar. Mamlakat eksport salmog'ining o'sishi.

III. Amaliy (yoki seminar yoki laboratoriya) mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Integratsiya va iqtisodiy globallashuvning nazariy asoslari.
2. Jahon iqtisodiyotining globallashuvi.
3. Hozirgi zamonning global muammolari
4. Global va mintaqaviy integratsiyaning mohiyati
5. Integratsion jarayonlarning samaradorligi.
6. Pul-valyuta integratsiyaning iqtisodiy asoslari.
7. Yevropa ittifoqi: integratsiyaning xususiyatlari va uni tartibga solish mexanizmi
8. Shimoliy Amerika mintaqasida integratsion rivojlanish xususiyatlari
9. Osiyo-Tinch Okeani inintaqasida iqtisodiy integratsion jarayonlar
10. Afrika kontinentidagi integratsion jarayonlar
11. MDH mamlakatlari miqyosidagi integratsion rivojlanish.
12. Markaziy Osiyo mustaqil davlatlari global iqtisodiyotga integratsiyasi
13. O'zbekiston respublikasini xalqaro tashkilotlar bilan hamkorligi.
14. Butun jahon savdo tashkilotining hamkorlik siyosati.
15. O'zbekistonda investitsiya siyosatini amalga oshirish yo'llari.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Globallashuv va uning jahon iqtisodiyotiga ta'siri
2. Jahon iqtisodiyotida ro'y berayotgan iqtisodiy jarayonlar
3. Xalqaro hamkorlikni ta'minlashda-xalqaro iqtisodiy tashkiotlarning funksiyalari
4. Transmilliy korparatsiyalar -xalqaro iqtisodiyotni globallashish asosi
5. Globallashuv sharoitida davlatning roli
6. Xalqaro moliya bozorlari
7. Savdo urushlari va ularning jahon iqtisodiyotiga ta'siri
8. Jahon iqtisodiyotining global muammolari
9. Globallashuv jarayonida innovatsion rivojlanish
10. Xalqaro iqtisodiy integratsiya jarayonlari

11. Xalqaro mehnat migratsiyasi
12. Globallashuv va xalqaro turizm
13. APEC faoliyatining o'ziga xos xususiyatlari
14. FAOning global oziq-ovqat muammosini hal etishdagi roli
15. O'zbekistonning JSTga kirishi: xavf va imkoniyatlar
16. Globallashuv jarayonida axborot va kommunikatsiya texnologiyalarining o'rni
17. Globallashuv sharoitida xalqaro savdoning rivojlanish xususiyatlari
18. Rivojlangan mamlakatlarning innovatsion strategiyasi
19. Texnologik rivojlanishning asosiy istiqbolli yo'nalishlari
20. Jahon moliya bozorlarining rivojlanish xususiyatlari
21. Globallashuv jarayonining ishchi kuchi bozoriga ta'sir etish omillari
22. Ekologik muammolar va ularning butun dunyoda iqtisodiy oqibatlari
23. Mehnat bozori tendensiyalari va ularning jahon iqtisodiyotiga ta'siri
24. Iqtisodiy sanktsiyalarning mamlakat iqitisodiyotiga ta'siri
25. Yevrozona kelajagi va uning global iqtisodiyotga ta'siri
26. Korrupsiya va uning global miqyosda iqtisodiy rivojlanishga ta'siri
27. Demografik o'zgarishlarning iqitisodiy Integratsiya ga ta'siri
28. Raqamli iqtisodiyot va uning jahon bozorlarini o'zgartirishi
29. Urbanizatsiya va uning global miqyosdagi iqtisodiy oqibatlari
30. Iqtisodiy barqarorlik va uning beqaror global iqtisodiyotdagi ahamiyati
31. ASEAN+3 birlashmalari istiqbollari
32. Antiglobalistlarning faoliyati
33. Tashqi iqtisodiy faoliyat va milliy manfaatlarga tahdidlar
34. Zamonaviy dunyoda hamkorlik va integratsiya jarayonlari
35. MERCOSUR va Lotin Amerikasidagi boshqa mintaqaviy tuzilmalar
36. Afrikadagi integratsiya jarayonlari.
37. Xalqaro iqtisodiy integratsiyaning asosiy darajalari.
38. Xalqaro iqtisodiy integratsiyaning asosiy shakllari.
39. Jahon iqtisodiyotini o'zgartirishda xalqaro iqtisodiy va moliyaviy tashkilotlarning roli
40. Xalqaro hamkorlikning integratsiya jarayonlarining paydo bo'lishi va rivojlanishidagi ahamiyati

3. **V. FAN BO'YICHA KURS ISHI (LOYIHASI)**

Fan bo'yicha kurs ishi rejalashtirilmagan.

VI. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- Integratsiya va iqtisodiy globallashuvning nazariy va amaliy jihatlari, jahon xo'jaligida integratsion jarayonlarning rivojlanish xususiyatlari hamda milliy xo'jaliklar tizimi taraqqiyotini boshqarish tamoyillari, hozirgi jahon iqtisodiyotida xalqaro iqtisodiy integratsiyaning roli haqida ***tasavvur va bilimga ega bo'lishi;***
- Dunyoning turli mintaqalarida iqtisodiy integratsiya modellari va tajribalari, integratsion jarayonlarning bosqichlari, iqtisodiy globallashuv muammolari bo'yicha yechimlar qabul qilish ***ko'nikmalariga ega bo'lishi;***
- Talaba integratsiya va iqtisodiy globallashuv jarayonlarni tahlil qilish va xulosa chiqarish; iqtisodiy muammolarini hal etish uchun zarur bo'lgan ma'lumotlar to'plash va ulardan foydalanish ***malakasiga ega bo'lishi kerak.***

4. **VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:**

- ma'ruzalar;
- interfaol keys-stadilar;
- elektron materiallar
- keys-texnologiyalar
- vizual, muammoli, mualliflik ma'ruzalari, ikki tomonlama tahlil, Insert, klaster, «Venna», sinkveyn va boshqalardan foydalanish

5. **VIII. Kreditni olish uchun talablar:**

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish

6. **Asosiy adabiyotlar**

1. A.M.Alimov. Globallashuv va mintaqaviy iqtisodiy integratsiya jarayonlari. -T.: «Fan va texnologiya», 2016, 276 bet.
2. N.S.Ismailova, U.U. Shagazatov Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar. Darslik. – T.: "NOSHIR» 2019 y. 320 b.
3. Глазьев С. Ю. и др. Евразийская экономическая интеграция теория и ирактика. Учебное пособие. — Москва : Проспект, 2023. — 648 с.
4. В. Л. Хейфец. Международная интеграция: учеб. пособие – СПб.: ГУАП, 2022. – 159 с.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Berkinov B.B., Ashurova D.S., Abdullaeva M.K., Raximov J.M."Global iqtisodiyotga integratsiya" (O'quv qo'llanma), - T.:TDIU, 2009 y. 232 –bet.
2. Баранова А.Ю. Мировая экономика и финансовые отношения в условиях глобализации: Учеб. пособие. — М: ИНФРА-М, 2014. — 106 с.
3. Globallashuv asoslari. O'quv qo'llanma. Samarqand: – "SamDCHTI" nashriyoti, 2023. – 160 bet.
4. I.I.Ergashev, N.A. Raximova Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar. Uslubiy qollanma. Samarqand 2020 y. 211 b